KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 18.4.2008 r.
KOM(2008) 204 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU REGIONÓW ORAZ EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO

Wprowadzenie euro na Cyprze i Malcie

KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU REGIONÓW ORAZ EUROPEJSKIEGO BANKU CENTRALNEGO

Wprowadzenie euro na Cyprze i Malcie

1. WPROWADZENIE

W dniu 10 lipca 2007 r. Rada podjęła decyzję o uchyleniu ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2008 r. derogacji Cypru i Malty dotyczącej przyjęcia jednej waluty.

Powodzenie operacji wprowadzenia wspólnej waluty w obu tych krajach potwierdza, że przy jej starannym przygotowaniu czterotygodniowy okres podwójnego obiegu walut może być wystarczający również w krajach, w których w obiegu znajduje się bardzo duża ilość gotówki[1]. Zdaniem znacznej większości Cypryjczyków (95 %) i Maltańczyków (90 %) operacja wprowadzenia wspólnej waluty w ich krajach przebiegła bezproblemowo lub raczej bezproblemowo i sprawnie.

W niniejszym komunikacie omówiono najważniejsze aspekty procesu wprowadzenia wspólnej waluty, w szczególności wymianę środków pieniężnych, przestawienie na nową walutę systemów administracyjnych i finansowych, faktyczny i subiektywnie postrzegany wpływ wprowadzenia euro na ceny oraz opinie obywateli na temat kampanii informacyjnych. Przedstawiono także pewne wnioski, które mogą być przydatne dla krajów, które będą wprowadzać euro w przyszłości.

2. WYMIANA ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Wymiana środków pieniężnych stanowi najbardziej widoczny element procesu wprowadzenia euro, ponieważ dotyczy praktycznie wszystkich instytucji finansowych, podmiotów gospodarczych i obywateli. Warunkiem powodzenia tej operacji jest terminowe zaopatrzenie wszystkich zaangażowanych podmiotów w środki pieniężne denominowane w euro oraz staranne przygotowanie wycofania dotychczasowej waluty krajowej.

2.1. Operacje zaopatrzenia wstępnego i zaopatrzenia wtórnego w banknoty i monety euro

A) Cypr

Cypryjski bank centralny rozpoczął operację zaopatrzenia wstępnego banków komercyjnych w monety euro w dniu 22 października 2007 r., a w banknoty w tej walucie – w dniu 19 listopada 2007 r. Przed dniem wprowadzenia euro sektorowi bankowemu dostarczono około 80 % banknotów euro w ujęciu wartościowym (wartości 950 mln EUR) i 64 % monet euro w ujęciu wartościowym (wartości 64 mln EUR). Operacja zaopatrzenia wstępnego objęła wszystkie oddziały banków na Cyprze (około 900).

---

[1] W cypryjskim i maltańskim planie wprowadzenia wspólnej waluty przewidziano zastosowanie tzw. scenariusza „big bang” z jednomiesięcznym okresem podwójnego obiegu. W pierwszej grupie krajów strefy euro wspólną walutę wprowadzono według tzw. scenariusza „madryckiego”, który przewidywał trzyletni okres przejściowy (roczny w przypadku Grecji). Pierwszym krajem, w którym zastosowano scenariusz „big bang” była Słowenia, gdzie banknoty i monety euro wprowadzono do obiegu w tym samym dniu, w którym euro stało się prawnym środkiem płatniczym (1 stycznia 2007 r.).

Jednocześnie rozpoczęto operację zaopatrzenia wtórnego placówek handlu detalicznego w środki pieniężne w euro. Choć cypryjski bank centralny aktywnie informował o znaczeniu zaopatrzenia wtórnego przedsiębiorstw posługujących się gotówką, zamówienia na środki pieniężne w euro były znacznie mniejsze niż oczekiwano. Wielu drobnych przedsiębiorców twierdziło, że spełnienie wszystkich wymagań związanych z zaopatrzeniem wtórnym jest trudne i kosztowne. Aby rozwiązać ten problem, banki w porozumieniu z cypryjskim bankiem centralnym umożliwiły przedsiębiorstwom zaopatrzenie się w banknoty i monety euro w dniu 31 grudnia z zastosowaniem uproszczonej procedury. Z możliwości tej skorzystało niemal 58 % spośród łącznej liczby 1377 przedsiębiorstw objętych zaopatrzeniem wtórnym. Dostarczono im łącznie 3,3 mln EUR, natomiast w ramach procedury standardowej przekazano 11,1 mln EUR.

Ponadto z dniem 1 listopada niektóre banki zaczęły oferować swoim klientom wymianę funtów cypryjskich na banknoty euro po kursie wymiany i bez żadnych opłat, umożliwiając w ten sposób wcześniejszy zakup euro tym podmiotom gospodarczym, dla których obciążenia związane z zaopatrzeniem wtórnym byłyby zbyt duże.

W ofercie dla podmiotów gospodarczych znalazło się także około 40 000 pakietów bilonu (pakietów startowych) o wartości jednostkowej 172 EUR, jednak sprzedano ich zaledwie 22 000. Pakiety składały się z bilonu w tubach, dzięki czemu niesprzedane pakiety mogły zostać bez problemu wykorzystane przez banki po dniu wprowadzenia euro.

Dalsze 250 000 minipakietów o wartości jednostkowej 10 CYP (17,09 EUR) skierowano do sprzedaży detalicznej od dnia 3 grudnia 2007 r. Nabywców znalazło około 189 000 tych pakietów. Jak wynika z sondażu przeprowadzonego przez Eurobarometr[2], ponad 70 % nabywców minipakietu otwarło go i wykorzystało po wprowadzeniu euro, natomiast około 20 % zachowało go w stanie nienaruszonym.

Po wprowadzeniu euro niesprzedane minipakiety zostały wyeksportowane z przeznaczeniem do sprzedaży kolekcjonerom za granicą. W pierwszych trzech tygodniach stycznia na eksport trafiły cypryjskie monety euro o wartości 3,5 mln EUR.

B) Malta

Operacja zaopatrzenia wstępnego banków komercyjnych w banknoty i monety euro rozpoczęła się w dniu 15 września 2007 r. Przed dniem wprowadzenia euro oddziałom banków dostarczono banknoty euro o wartości 540 mln EUR i monety euro o wartości 27,81 mln EUR.

Podczas fazy zaopatrzenia wtórnego (która rozpoczęła się w dniu 1 grudnia 2007 r.) stu trzydziestu czterem podmiotom gospodarczym dostarczono banknoty euro o wartości 3,9 mln EUR i monety o wartości 1,9 mln EUR. Bardzo mała liczba podmiotów objętych operacją zaopatrzenia wtórnego wynika prawdopodobnie z dość rygorystycznych warunków uczestnictwa.

Ponieważ w obiegu znajdowała się bardzo duża ilość gotówki, maltański bank centralny zachęcał obywateli do deponowania nadwyżek środków w bankach od dnia 1 grudnia. Jednocześnie banki zobowiązały się wymieniać bez opłat banknoty i monety denominowane w lirach maltańskich na banknoty i monety euro, aby umożliwić małym przedsiębiorstwom zgromadzenie środków pieniężnych w euro przed dniem wprowadzenia wspólnej waluty.

Wiele podmiotów gospodarczych wolało zaopatrzyć się w odpowiednią ilość monet euro poprzez zakup pakietów startowych. Sprzedano wszystkie spośród 33 000 pakietów

[2] Badanie Flash Eurobarometer 223 z lutego 2008 r.

startowych dla przedsiębiorstw, o wartości jednostkowej 131 EUR. Banki odnotowały pewne zainteresowanie pakietami startowymi zawierającymi monety i banknoty oraz pakietami zawierającymi inny zestaw monet niż standardowo oferowane w sprzedaży.

Malta otrzymała także duże zamówienia na maltańskie monety od zagranicznych kolekcjonerów. Od dnia wprowadzenia euro do 25 stycznia banki prywatne wyeksportowały około 1 200 000 sztuk monet w każdym nominale. W tym samym czasie maltański bank centralny sprzedał za granicę około 32 000 zestawów prezentacyjnych euro oraz wymienił około 10 000 sztuk monet w każdym nominale z innymi bankami centralnymi w strefie euro.

Niewielkie zainteresowanie przedsiębiorstw zaopatrzeniem wtórnym stanowi potwierdzenie negatywnego wpływu rygorystycznych wymagań w zakresie bezpieczeństwa i informacji, zwłaszcza dla małych podmiotów. Z tego względu EBC bada obecnie możliwość uproszczenia swoich wytycznych dotyczących zaopatrzenia wtórnego na potrzeby operacji wprowadzenia euro w innych krajach w przyszłości, uwzględniając przy tym doświadczenia dotyczące uproszczonej procedury zastosowanej pod koniec grudnia na Cyprze.

Niedopasowanie podaży zestawów monet do popytu na nie dowodzi znaczenia starannego zaplanowania wielkości produkcji. Za rozsądne można uznać założenie wyprodukowania jednego zestawu monet na każde gospodarstwo domowe.

Stosunkowo duża ilość wyeksportowanych monet sugeruje, że zwłaszcza w przypadku małych krajów należy uwzględnić popyt ze strony kolekcjonerów. Zamówienia ze strony tych ostatnich mogą mieć duży wpływ na ilość monet dostępnych podczas operacji wprowadzania wspólnej waluty.

2.2. Okres podwójnego obiegu

Cypr i Malta postanowiły, że okres podwójnego obiegu walut będzie wynosił jeden miesiąc. Sprawny przebieg operacji przejścia na euro w obu krajach potwierdza, że cztery tygodnie stanowią wystarczający okres na wprowadzenie nowej waluty i wycofanie z obiegu znacznej części środków w dotychczasowej walucie krajowej. [3]

2.2.1. Dystrybucja banknotów i monet euro po dniu wprowadzenia tej waluty

W pierwszych dniach po wprowadzeniu euro osoby fizyczne i przedsiębiorstwa zaopatrywały się w środki pieniężne w tej walucie przede wszystkim w bankomatach i w oddziałach banków. W obu krajach ludność korzystała również na dużą skalę z możliwości wydania dotychczasowej waluty krajowej i otrzymania euro w placówkach handlu detalicznego.

A) Cypr

Aby ułatwić wymianę funtów cypryjskich na euro, wiele oddziałów bankowych było otwartych w dniu 1 stycznia 2008 r., który normalnie jest dniem ustawowo wolnym od pracy.

W pierwszych dziesięciu dniach tego roku Cypryjczycy odwiedzili swoje banki ok. 336 000 razy i wypłacili lub wymienili ponad 578 mln EUR (średnio 1 177 EUR w jednej transakcji).

---

[3] Okres podwójnego obiegu jest to okres rozpoczynający się z dniem wprowadzenia euro, w którym euro i dotychczasowa waluta krajowa funkcjonują równolegle jako prawne środki płatnicze. Okres ten nie może przekraczać sześciu miesięcy, natomiast państwo członkowskie może go skrócić. Podczas pierwszej operacji przejścia na euro większość krajów przyjęła dwumiesięczny okres podwójnego obiegu, podczas gdy na Słowenii trwał on zaledwie 14 dni.

Do godziny 0.30 w dniu 1 stycznia wszystkie z 550 bankomatów zostały przestawione na wydawanie wyłącznie banknotów euro. W pierwszych tygodniach po wprowadzeniu euro bankomaty wydawały tylko banknoty w niskich nominałach, aby handlowcy nie byli zmuszeni do wypłacania zbyt dużej reszty przy płatnościach gotówkowych. W pierwszych dziesięciu dniach po wprowadzeniu euro Cypryjczycy wypłacili ponad 32 mln EUR w ramach około 251 000 transakcji. Przeciętnie w jednej transakcji wypłacano 127 EUR.

Podobnie jak w Słowenii i w niektórych krajach, które przyjęły euro w 2002 r. (np. w Niemczech i Hiszpanii), w pierwszych dniach po wprowadzeniu euro wiele osób wolało zaopatrywać się w nową walutę w oddziałach banków, a nie w bankomatach. Z porównania danych za cały okres podwójnego obiegu (styczeń 2008 r.) z danymi za styczeń 2007 r. wynika, że wartość transakcji wypłat gotówkowych i wymiany walut była o 55 % wyższa, przy czym ilość transakcji w oddziałach banków wzrosła o 61 %, natomiast ilość transakcji bankomatowych – tylko o 23 %[4].

Odnotowana na Cyprze stosunkowo wysoka średnia kwota transakcji wymiany walut oraz wypłat gotówkowych (1 177 EUR) wskazuje, że ludność przechowywała znaczne sumy pieniędzy w gotówce, co doprowadziło do tworzenia się kolejek w bankach w pierwszych dniach po wprowadzeniu euro, pomimo nadzwyczajnego otwarcia oddziałów bankowych w dniu 1 stycznia. Sytuacja powróciła jednak szybko do normy.

B) Malta

W dniach od 1 do 10 stycznia w oddziałach banków dokonano niemal 230 000 transakcji wymiany walut, o łącznej wartości około 165 mln EUR. Średnia kwota wymiany wynosiła około 720 EUR. Liczba transakcji wypłat z bankomatów była większa niż wypłat w oddziałach banków, lecz łączna wartość środków pieniężnych w euro wypłaconych w oddziałach była ponadczterokrotnie wyższa.

Do północy w dniu 1 stycznia około 90 % ze wszystkich 154 bankomatów na Malcie wydawało już tylko banknoty euro, a pozostałe zostały przestawione podczas kilku następnych godzin. Do dnia 10 stycznia włącznie dokonano około 316 000 wypłat na łączną kwotę około 40 mln EUR. Podobnie jak na Cyprze, przeciętna kwota wypłaty wynosiła około 126 EUR.

Ponieważ ludność masowo przystąpiła do wymiany posiadanych zapasów gotówki w walucie krajowej i do wypłat środków w euro, w niektórych oddziałach banków tworzyły się spore kolejki. Kilka banków otwarło okienka specjalnie dla podmiotów gospodarczych, aby skrócić czas oczekiwania. Jednak długie kolejki, jakie można było zobaczyć nawet tydzień po wprowadzeniu euro, stanowiły dowód, że podjęte środki nie zawsze okazały się wystarczające. Mimo że na stanowiskach obsługi znalazło się 600 kasjerów, banki nie były w pełni przygotowane na tak duży napływ klientów.

2.2.2. Rozwój sytuacji w zakresie płatności gotówkowych

Z danych dotyczących płatności gotówkowych w euro wynika, że szybko stało się ono walutą na Malcie i Cyprze i w pierwszych trzech dniach upowszechniało się znacznie szybciej niż w pierwszej grupie państw (zob. wykres 1). W obu krajach udział płatności gotówkowych w euro osiągnął 70 % wszystkich płatności gotówkowych w sklepach już w dniu 4 stycznia, podczas gdy w 2002 r. wskaźnik 70 % został przekroczony dopiero w dniu 6 stycznia. Ponad 90 % sprzedawców wydawało resztę wyłącznie w euro już od dnia 2 stycznia 2008 r.

---

[4] Wartość transakcji bankomatowych była większa o zaledwie 15 %, przede wszystkim ze względu na fakt, że w styczniu 2008 r. bankomaty wydawały tylko banknoty o niskich nominałach.

Wykres 1

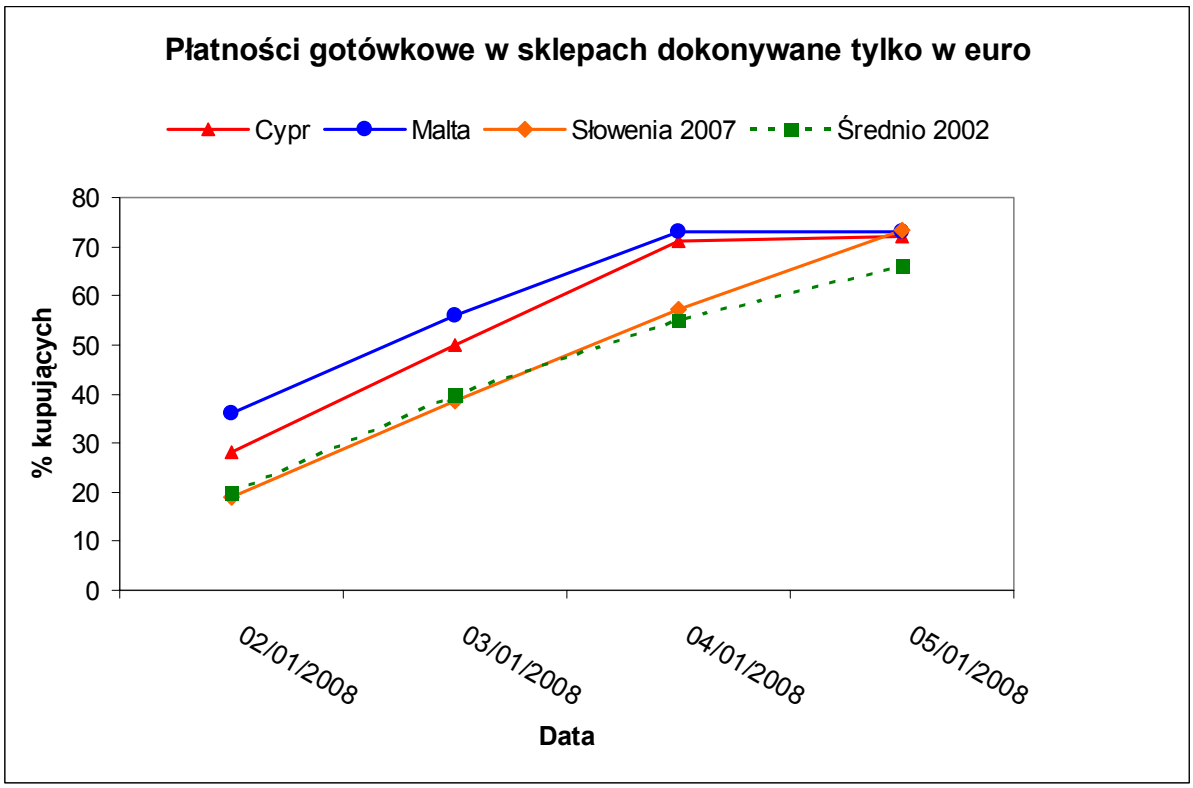

Źródło: Służby Komisji

W rezultacie udział płatności w dotychczasowych walutach krajowych szybko spadł ze 100 % na dzień 29 grudnia 2007 r. do zaledwie 7-10 % wszystkich płatności gotówkowych w dniu 12 stycznia 2008 r. W dniu 20 stycznia 2008 r. (tj. na 10 dni przed upływem okresu podwójnego obiegu) już tylko 3 % płatności w sklepach było dokonywanych w dotychczasowych walutach krajowych (zob. wykres 2).

Wykres 2

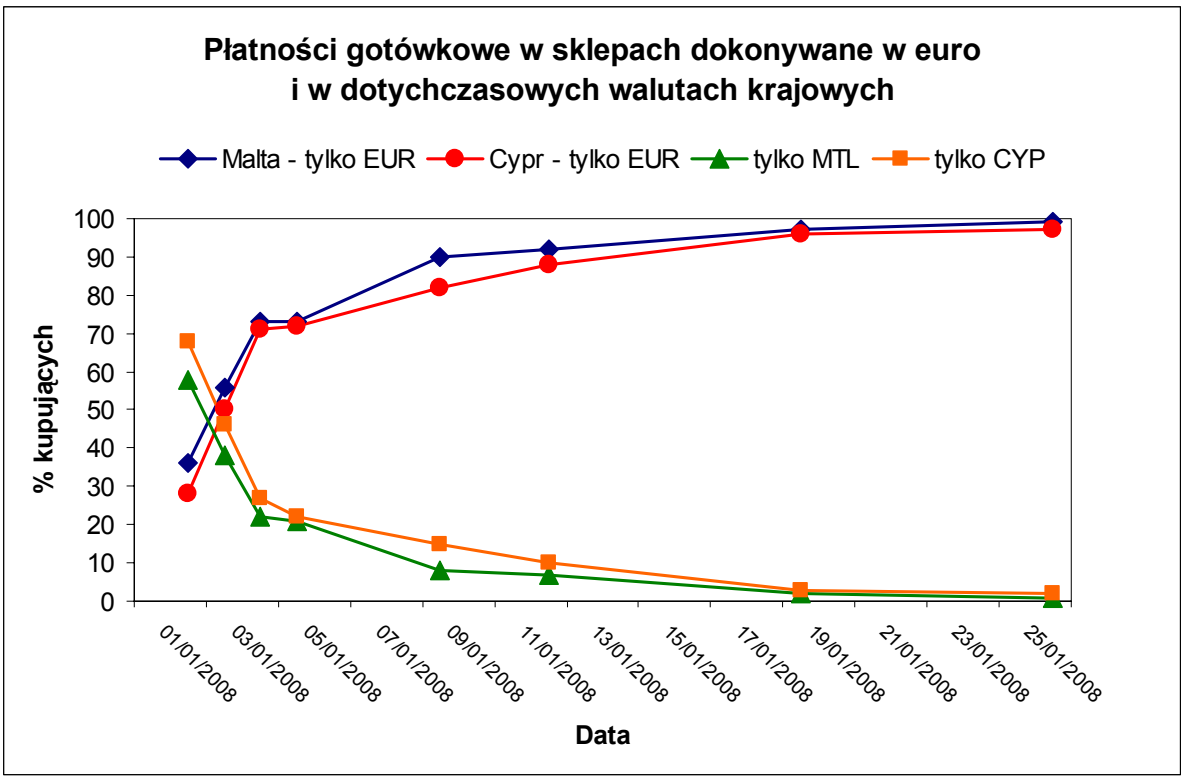

Źródło: Służby Komisji

Niektórym handlowcom zabrakło w pierwszych dniach gotówki, ponieważ wiele osób zniechęconych długimi kolejkami w bankach wydawało walutę krajową w sklepach. Z tego powodu kasjerzy potrzebowali więcej niż pierwotnie planowano monet euro o wysokich nominałach i banknotów euro o niskich nominałach.

Niektórym handlowcom i usługodawcom na Malcie (np. kierowcom autobusów) zabrakło monet o nominale 1 i 2 eurocentów, potrzebnych do wydania dokładnej reszty. Ponieważ zaokrąglanie cen w górę zostało prawnie zakazane, odnotowano zwiększone zapotrzebowanie na niektóre nominały, w związku z czym maltański bank centralny musiał złożyć dodatkowe zamówienia.

Przedstawione na wykresie 3 wyniki przeprowadzonego przez Komisję badania ankietowego wskazują, że już dwunastego dnia po wprowadzeniu euro ponad 90 % mieszkańców Malty i Cypru miało w portfelach *wyłącznie* lub *w większości* monety i banknoty w tej walucie. Wymiana nastąpiła zaskakująco szybko, jeśli weźmie się pod uwagę fakt, że w porównaniu ze Słowenią mniej osób zaopatrzyło się w środki gotówkowe w euro przed jego wprowadzeniem. W dniu 29 grudnia 2007 r. banknoty euro stanowiły większość w portfelu 7 % Cypryjczyków, a monety euro – w portfelu 8 % obywateli tego kraju. W przypadku Malty odpowiednie wartości wynosiły 4 % i 12 %. W Słowenii w porównywalnym okresie udział banknotów euro sięgał 20 %, a monet euro – 27 %.

Wykres 3

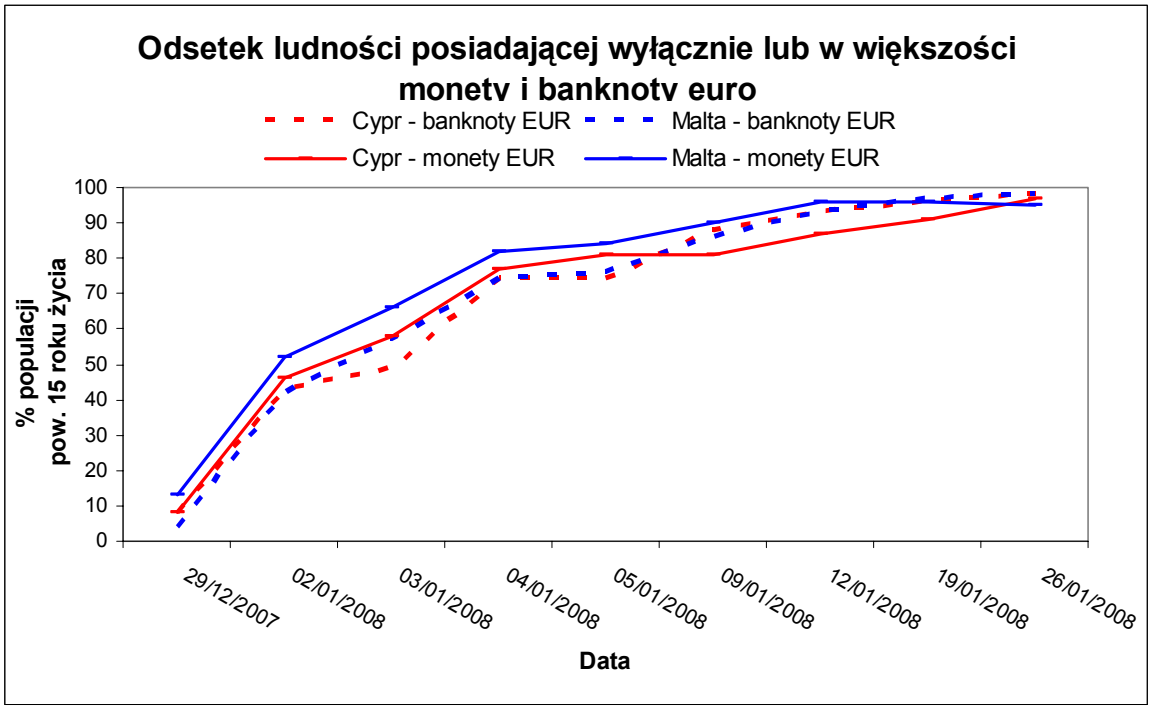

Źródło: Służby Komisji

Ludność bardzo szybko przyzwyczaiła się do nowej waluty. Na początku lutego 2008 r. niemal 90 % Maltańczyków i 95 % Cypryjczyków deklarowało, że rozróżnienie banknotów euro jest dla nich bardzo łatwe lub dość łatwe. Ponad połowa obywateli Malty (53 %) podczas codziennych zakupów liczyła ceny najczęściej w euro, a około 40 % robiło to również w przypadku zakupów o większej wartości. Cypryjczycy przy zakupie towarów o większej wartości nadal liczyli najczęściej w funtach, ale podczas codziennych zakupów przeważnie już w euro[5].

2.2.3. Wycofanie dotychczasowych walut krajowych

Wycofywanie środków w dotychczasowych walutach krajowych rozpoczęto w ostatnich miesiącach 2007 r. Do dnia 1 stycznia 2008 r. na Malcie wycofano z obiegu już około 40 % banknotów w ujęciu wartościowym, a na Cyprze – około 10 %. Proces ten uległ przyspieszeniu w pierwszych dniach stycznia, gdy dziennie z obiegu wycofywano na Cyprze 5-6 % pozostających w obiegu banknotów w dotychczasowej walucie krajowej, a na Malcie – około 3 % (w ujęciu ilościowym).

[5] Badanie Flash Eurobarometer 222 (Cypr) i Flash Eurobarometer 223 (Malta) – oba z lutego 2008 r.

Do dnia 15 stycznia na Cyprze i 17 stycznia na Malcie wycofano w ujęciu wartościowym około 50 % banknotów w funtach cypryjskich i lirach maltańskich, które znajdowały się w obiegu w dniu 1 stycznia[6]. W obu krajach tempo wycofywania było szybsze niż w 2002 r., kiedy to wskaźnik 50 % został przekroczony dopiero w dniu 21 stycznia. Na koniec stycznia w obiegu znajdowało się nadal około 25 % środków w dotychczasowej walucie cypryjskiej i 35 % w dotychczasowej walucie maltańskiej, co jest wynikiem zbliżonym do odnotowanego w 2002 r.[7]

Firmy konwojenckie ani banki nie zgłaszały żadnych problemów w zakresie zbierania i składowania wycofywanych środków.

Wykres 4

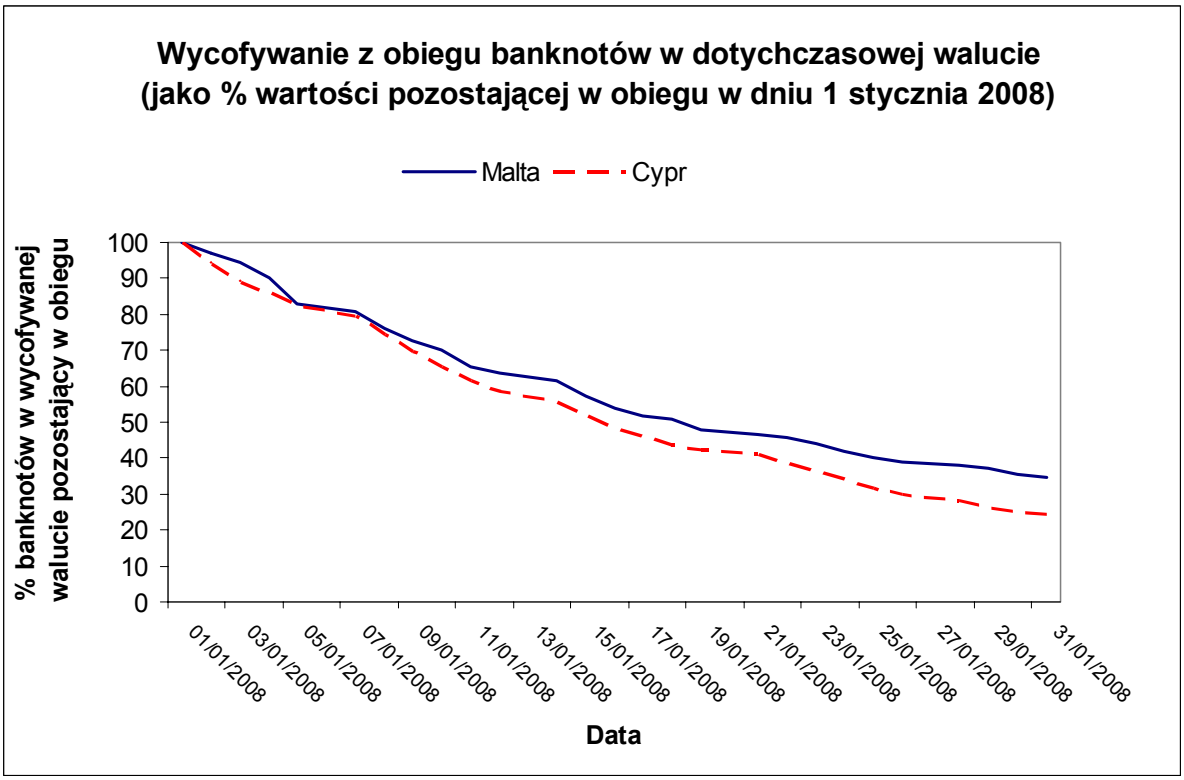

Źródło: EBC

Przebieg operacji wymiany środków pieniężnych na Cyprze i Malcie potwierdza, że krótki okres podwójnego obiegu walut jest technicznie możliwy również w krajach, w których w obiegu znajduje się bardzo duża ilość gotówki.

Bank podjęły wprawdzie szczególne środki wobec przewidywanego dużego napływu klientów, lecz nie zawsze udawało się im zapobiec kolejkom w pierwszych tygodniach po wprowadzeniu euro. Aby zmniejszyć uciążliwości okresu przejściowego, należy przed

---

6 Łączna wartość banknotów i monet w funtach cypryjskich znajdujących się w obiegu na dzień 1 stycznia 2008 r. wynosiła – odpowiednio – 994 mln EUR i 66 mln EUR. W przypadku lira maltańskiego odpowiednie wartości to 635 mln EUR i 44 mln EUR.

7 Cypryjski bank centralny prowadzić będzie bezprowizyjną wymianę banknotów w dotychczasowej walucie krajowej przez okres 10 lat od daty wprowadzenia euro, a monet – przez okres dwóch lat. Maltański bank centralny prowadzić będzie wymianę monet i banknotów denominowanych w lirach maltańskich do dnia – odpowiednio – 2 lutego 2010 r. i 1 lutego 2018 r.

każdą operacją wymiany środków pieniężnych szeroko propagować możliwość wymiany zgromadzonej gotówki w dotychczasowej walucie krajowej jeszcze przed datą wprowadzenia euro, a także zaopatrzenia wtórnego podmiotów gospodarczych na skalę masową oraz korzystania z płatności bezgotówkowych.

3. PRZESTAWIENIE NA EURO SYSTEMÓW ADMINISTRACYJNYCH I FINANSOWYCH

Zgodnie z wybranym przez Cypr i Maltę scenariuszem „big bang", do dnia 31 grudnia 2007 r. wszystkie systemy administracyjne i finansowe posługiwały się wyłącznie walutą krajową, a w dniu 1 stycznia 2008 r. zostały przestawione na euro.

Ze wszystkich dostępnych danych wynika, że administracja publiczna i przedsiębiorstwa na Cyprze i Malcie przygotowały się do tego należycie i terminowo. Eksperci z obu tych państw członkowskich uczestniczyli w organizowanych przez Komisję/OLAF, EBC oraz Europol działaniach informacyjnych i szkoleniowych mających na celu zapoznanie ich z procedurami i metodami zapobiegania fałszowaniu euro.

Niemal wszystkie przedsiębiorstwa na Malcie i Cyprze, które uczestniczyły w badaniu ankietowym we wrześniu 2007 r.[8], były poinformowane o wprowadzeniu euro i rozpoczęły przygotowania do niego.

Banki ani handel nie zgłaszały żadnych poważnych problemów technicznych podczas operacji przejścia na euro. Równie sprawnie odbyło się przestawienie bankomatów, systemów rozliczeniowych płatności kartami oraz rachunków bankowych.

4. ZMIANY CEN

4.1. Monitorowanie cen w okresie przejściowym

Wyniki przeprowadzonego we wrześniu 2007 r. badania Eurobarometru dotyczącego postrzegania euro przez społeczeństwo wykazały, że ponad trzy czwarte mieszkańców Cypru i Malty obawia się nadużyć i oszustw cenowych przy okazji przejścia na euro. Dla uspokojenia tych obaw w obu krajach wprowadzono w życie kompleksowy zestaw środków.

Na Cyprze prawidłowe podawanie cen w obu walutach[9] było ściśle nadzorowane przez pięć obserwatoriów, a ceny często kupowanych towarów były monitorowane przez Ministerstwo Finansów i stowarzyszenia konsumentów. Wygląda na to, że do ograniczenia wzrostu cen przyczynił się kodeks rzetelnych praktyk cenowych, do którego przystąpiło 7 579 przedsiębiorstw, a większość przypadków nierzetelności stwierdzono wśród podmiotów, które nie podjęły tego zobowiązania. Obserwatoria euro kontaktowały się z placówkami handlowymi i usługowymi, w których ceny wzrosły ponad normę (głównie były to zakłady fryzjerskie, sprzedawcy kebabu, prywatne parkingi, gabinety lekarskie, kawiarnie i kina), aby ustalić przyczyny podwyżek, i publikowały w Internecie nazwy podmiotów, które wykorzystały przejście na euro do nieuzasadnionych podwyżek cen.

---

8 Badanie Flash Eurobarometer 218 (wrzesień 2007) dla Cypru, NECC Business Survey (wrzesień 2007) dla Malty.

9 Obowiązek podawania cen w funtach cypryjskich i w euro wszedł w życie z dniem 1 września 2007 r. i pozostanie w mocy do 30 września 2008 r. Na Malcie podawanie cen w lirach maltańskich i w euro jest obowiązkowe od dnia 11 lipca 2007 r. i pozostanie obowiązkowe do 30 czerwca 2008 r.

Na Malcie sytuację w zakresie cen nadzorował Krajowy Komitet ds. Wymiany Waluty (National Euro Changeover Committee – NECC)[10], który wystąpił również z inicjatywą na rzecz rzetelnych praktyk, do której przystąpiło ponad 7 900 przedsiębiorstw.

Malta jest pierwszym krajem, w którym zaokrąglanie cen przy przejściu na euro zostało zakazane prawnie[11]. Każdy przypadek zaokrąglania cen zgłoszony przez obywateli w infolinii lub pocztą elektroniczną jest niezwłocznie badany. W pierwszych siedmiu tygodniach roku około 107 właścicieli sklepów i innych podmiotów gospodarczych (w tym wielu lekarzy i kilku właścicieli parkingów) skorygowało ceny w dół po otrzymaniu od NECC ostrzeżenia o stwierdzeniu faktu nierzetelnego zawyżania stawek lub cen pod pretekstem przejścia na euro. Kary za zawyżanie cen nałożono na trzy przedsiębiorstwa, natomiast około 96 zgłoszeń okazało się nieuzasadnionych.

4.2. Tendencje w zakresie zmian cen

W 2007 r. na rozwój inflacji na Cyprze i Malcie wpływ miały przede wszystkim czynniki ogólnoświatowe. Stosunkowo niska inflacja w pierwszej połowie roku wynikała w znacznej części z korzystnego efektu bazy związanego z cenami energii, który jednak stał się niekorzystny w sierpniu-wrześniu 2007 r. Dlatego też w drugiej połowie 2007 r. niekorzystny efekt bazy związany z cenami energii w połączeniu ze wzrostem cen surowców przyczyniły się do wzrostu inflacji.

W 2007 r. średnioroczna stopa inflacji na Cyprze wyniosła 2,2 %, przy czym w pierwszej połowie roku była niska, a w drugiej – wysoka. Odnotowana w 2007 r. tendencja wzrostowa inflacji HICP utrzymała się w pierwszym miesiącu 2008 r. I tak w lutym 2008 r. roczna stopa inflacji wyniosła 4,7 % wobec 4,1 % w styczniu. Na Malcie średnioroczna stopa inflacji wyniosła w 2007 r. 0,7 %, przy czym podlegała ona znacznym wahaniom. Po okresie spadku w pierwszej połowie roku, w drugiej połowie nastąpił jej wzrost. W lutym inflacja w ujęciu rok do roku wyniosła 4,0 % wobec 3,8 % w styczniu 2008 r.

Ze wstępnej oceny przygotowanej przez Eurostat (Euro Changeover and Inflation in Cyprus and Malta, kwiecień 2008) wynika, że łączny (jednorazowy) wpływ przejścia na euro na wysokość inflacji zasadniczej na Cyprze i Malcie podczas operacji wprowadzenia nowej waluty i bezpośrednio po niej wyniósł prawdopodobnie pomiędzy 0,2 i 0,3 punktu procentowego. Szacunki te pokrywają się z doświadczeniami krajów, które wprowadziły euro w 2002 r., oraz Słowenii w roku 2007. Eurostat uważa zatem, że skutki wprowadzenia euro na Cyprze i Malcie wydają się wprawdzie zauważalne, lecz nie na tyle duże, by mogły przyczynić się do wzrostu inflacji zasadniczej w którymkolwiek z tych krajów. W razie potrzeby Eurostat zaktualizuje swoje wnioski dotyczące wpływu wprowadzenia euro na Cyprze i Malcie, gdy tylko dostępne będą dalsze informacje.

4.3. Postrzeganie cen

Z danych będących w posiadaniu służb Komisji wynika, że w ostatnich latach inflacja postrzegana na Cyprze i Malcie generalnie podąża za tendencją inflacji HICP. Na Cyprze

---

[10] Monitorowanie cen będzie kontynuowane do czerwca 2008 r.

[11] Zgodnie z maltańską ustawą o przyjęciu euro (CAP 485) zaokrąglanie kwot dopuszcza się wyłącznie w przypadku gdy zaokrąglona kwota w euro jest mniejsza od odpowiadającej jej kwoty w lirach maltańskich przed przeliczeniem. W przypadku kwot stanowiących część szeregu na potrzeby ustalenia wartości progowych, kwoty takie po przeliczeniu na euro mogą zostać w razie potrzeby zaokrąglone, aby zapewnić ciągłość wartości progowych w sąsiadujących przedziałach oraz wyraźne wyznaczenie granicy przedziału za pomocą wartości progowej. W wyjątkowych okolicznościach uzasadnionych względami technicznymi, obserwatorium może na wniosek zainteresowanego podmiotu udzielić zgody na zaokrąglenie w inny sposób, na określonych przez siebie warunkach.

inflacja postrzegana ściśle podąża za ścieżką inflacji zasadniczej; od pierwszych miesięcy 2007 r. oba wskaźniki wykazują tendencję wzrostową. Na Malcie postrzeganie inflacji również podąża za inflacją HICP, choć już nie tak ściśle, ponieważ gwałtownemu spadkowi inflacji HICP w kwietniu nie towarzyszył odpowiedni spadek inflacji postrzeganej.

Z dostępnych danych dotyczących okresu po wprowadzeniu euro wynika, że operacja ta początkowo nie miała wpływu na postrzeganie inflacji. Niezależnie od wzrostu inflacji HICP, inflacja postrzegana na Cyprze spadła z 45,7 punktu procentowego w grudniu ubiegłego roku do 42,3 punktu procentowego w styczniu 2008 r., a na Malcie w styczniu 2008 r. wyniosła 40,5 punktu procentowego wobec 51,0 punktu procentowego w miesiącu poprzedzającym. Wydaje się zatem, że na postrzeganie inflacji przez konsumentów nie miały wpływu ani przyspieszenie inflacji HICP, ani możliwy wpływ wprowadzenia euro na wysokość cen. Do niskiego postrzegania inflacji w dwóch najmłodszych państwach członkowskich strefy euro przyczynić się mogły inne czynniki, takie jak kampanie informacyjne. W przypadku Malty bardzo prawdopodobne jest, że ma to związek z zakazem zaokrąglania cen i jego rygorystycznym egzekwowaniem.

Wykres 5

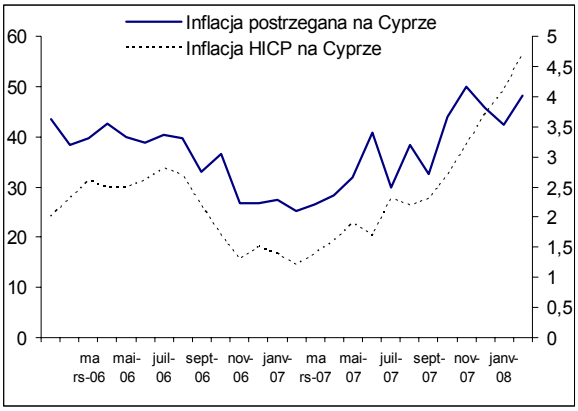

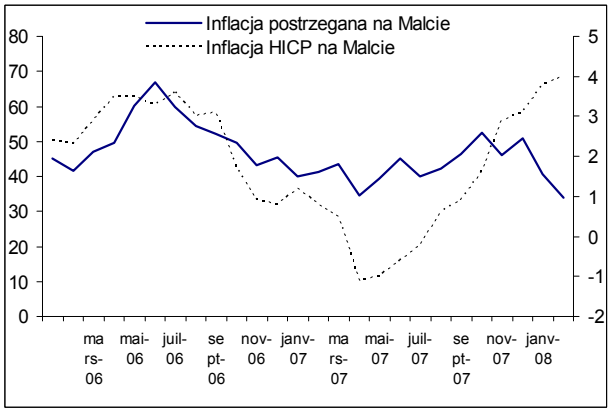

Źródło: Służby Komisji

Sytuacja uległa jednak częściowo zmianie w lutym 2008 r. Na Malcie inflacja postrzegana nadal spadała i wyniosła 34,0 punktu procentowego wobec 40,5 punktu procentowego w styczniu 2008 r., natomiast na Cyprze wzrosła z 42,3 punktu procentowego w styczniu 2008 r. do 48,2 punktu procentowego w lutym. Jest jednak zbyt wcześnie, aby wyciągać wnioski na temat dalszego rozwoju inflacji postrzeganej na Cyprze i Malcie.

Presja inflacyjna utrzymuje się na Cyprze i Malcie od połowy 2007 r., głównie ze względu na ogólnoświatowe przyspieszenie inflacji w podkategoriach energia i żywność. Jednocześnie inflacja postrzegana generalnie podąża za tendencją inflacji HICP. W pierwszym miesiącu po wprowadzeniu euro inflacja postrzegana była stabilna pomimo wzrostu inflacji faktycznie notowanej. W lutym inflacja postrzegana na Cyprze wzrosła, natomiast na Malcie nadal spadała.

5. KAMPANIA INFORMACYJNA NA TEMAT WPROWADZENIA EURO ORAZ POSTRZEGANIE OPERACJI PRZEZ OPINIĘ SPOŁECZNĄ

Na **Cyprze** kampanię informacyjną na temat euro oficjalnie zainaugurowano w dniu 31 maja 2006 r. W tym samym dniu otwarto krajową witrynę internetową poświęconą temu tematowi (www.euro.cy). Kampania w środkach przekazu rozpoczęła się dopiero wiosną 2007 r.,

częściowo za sprawą problemów związanych z przetargiem, który miał wyłonić agencję PR. Kampania skierowana była przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw, mieszkańców terenów wiejskich oraz szczególnie zagrożonych grup społecznych. Akcent położono na kwestie harmonogramu operacji, korzyści wynikających z wprowadzenia euro, kursu wymiany oraz obaw o nieuzasadnione podwyżki cen. Najważniejszymi kanałami przekazu były radio (10 225 spotów), telewizja (3 260 spotów) i ogłoszenia drukowane (206 ogłoszeń w czasopismach i 241 w prasie codziennej). Po całej wyspie krążyły tzw. „eurobusy", docierające z informacjami do mieszkańców obszarów oddalonych. Wobec utrzymującego się niskiego poparcia dla euro cypryjskie władze w końcowych miesiącach nasiliły działania informacyjne, kierując je przede wszystkim do szczególnie zagrożonych grup społecznych. Komisja Europejska wsparła szereg działań, w tym zorganizowanie nowej wystawy poświęconej euro, wzorcowej konferencji i seminarium dla dziennikarzy oraz ogólnokrajowego konkursu szkolnego, a także wyprodukowanie materiałów promocyjnych.

Wydaje się, że kampania informacyjna przyniosła bardzo dobre rezultaty. Jak wynika z sondażu przeprowadzonego przez Eurobarometr w lutym 2008 r., dziewięciu na dziesięciu Cypryjczyków uznało się za bardzo dobrze lub dość dobrze poinformowanych o wprowadzeniu euro. Najważniejszym źródłem informacji były dla większości obywateli środki przekazu (61 %), w dalszej kolejności banki komercyjne (16 %) i cypryjski bank centralny (10 %). Ponadto byli oni bardzo zadowoleni (49 %) lub dość zadowoleni (44 %) z informacji na temat euro przekazywanych przez władze krajowe. Ośmiu na dziesięciu Cypryjczyków otrzymało kalkulator euro i uznało go za bardzo przydatny. W lutym 2008 r. około 80 % osób objętych badaniem Eurobarometru nadal chciało uzyskać więcej informacji na temat uczciwego zaokrąglania i rzetelnego ustalania cen, na temat społecznych, gospodarczych i politycznych następstw wprowadzenia euro oraz na temat zabezpieczeń tej waluty.

Na **Malcie** poparcie dla euro było początkowo niskie, sytuacja odwróciła się jednak w następstwie kompleksowej, wieloetapowej kampanii, która w pierwszej części skupiona była na uświadamianiu i na korzyściach wynikających z wprowadzenia euro, a później – na praktycznych aspektach tej operacji. Działania w środkach przekazu (4 750 spotów telewizyjnych, 20 125 radiowych i 1 465 ogłoszeń w prasie i czasopismach) połączono z informowaniem indywidualnym (infolinia poświęcona euro, kontakty z prasą, organizacjami pozarządowymi, gminami i parafiami, organizacjami konsumenckimi i organizacjami przedsiębiorców, szkołami i szczególnie zagrożonymi grupami społecznymi). Podczas kampanii regularnie podejmowano kwestię obaw obywateli związanych z nierzetelnymi praktykami. O wszystkich podejmowanych działaniach informowano na specjalnie stworzonej witrynie internetowej (www.euro.gov.mt), zawierającej systematycznie uporządkowane zestawienie wszystkich informacji związanych z euro.

Komisja Europejska w ramach umowy o współpracy wsparła dwie wystawy i jedną konferencję na temat euro, badanie opinii publicznej i badanie ankietowe dotyczące podwójnego obiegu oraz ogólnokrajowy konkurs szkolny.

Wydaje się, że długa i intensywna kampania informacyjna przyniosła bardzo dobre rezultaty. Jak wynika z sondażu przeprowadzonego przez Eurobarometr w lutym 2008 r., dziewięciu na dziesięciu Maltańczyków uznało się za bardzo dobrze lub dość dobrze poinformowanych o wprowadzeniu euro. Najważniejszym źródłem informacji były dla większości osób środki przekazu (68 %), a za najlepsze źródło uznano telewizję. Spoty telewizyjne obejrzało 87 % respondentów, z czego ponad 90 % uznało je za dość użyteczne lub bardzo użyteczne. W lutym 2008 r. 56% osób objętych badaniem Eurobarometru nadal chciało uzyskać więcej informacji na temat uczciwego zaokrąglania i rzetelnego ustalania cen w euro oraz na temat zabezpieczeń tej waluty.

W obu krajach uznano, że operacja wprowadzenia wspólnej waluty i związana z tym kampania informacyjna przebiegły bezproblemowo i sprawnie. Dowodzi to, że dobrze przeprowadzona i kompleksowa kampania informacyjna może znacznie wzmocnić społeczne poparcie dla euro. Ponadto kampania maltańska dowiodła, że obawy dotyczące podwyżek cen przy okazji wprowadzenia euro można skutecznie uspokoić dzięki dobrze ukierunkowanym i intensywnym działaniom informacyjnym.